

Skapelseberättelsen: 1 Mos 1:1–2:3

Skapelseberättelsen är något jag fokuserat på när jag på min fritid haft möjlighet att studera teologi. Jag skrev min magistersavhandling om skapelseberättelsen och dess förhållande till andra berättelser som berör skapelse. Den här artikeln baserar sig på delar av det arbetet och om artikeln väcker ditt intresse rekommenderar jag att du går till www.urhistorien.com där avhandlingen finns i sin helhet, den går också att få i bokform via mig eller SLEF-Media. På hemsidan finns också min forskning om den övriga urhistorien fram till och men berättelsen om Noas flod.

Vill du höra mig gå igenom delar av det här innehållet kan du också vända dig [till min YouTube kanal som du hittar genom att söka på mitt namn](#)

I den här artikeln berör jag bland annat följande frågor:

1. Hävdar skapelseberättelsen att universum är 6–10 000 år?
2. Beskrivs ett fast himlavalv som har fönster genom vilka regnet kommer ner?
3. Skapas himlakropparna först den fjärde skapelsedagen?
4. Skapade Gud alla djurarter som någonsin funnits?
5. Är skapelseberättelsen unik eller är den ett plagiat?

Hur gammal är universum?

Hebreiskan är ett intressant, men annorlunda språk. För att svara på den första frågan behöver man känna till något om hebreisk grammatik och hur de bibliska berättelserna är uppbyggda. Det finns en berättarform ”imperfekt konsekutiv” som för handlingen vidare medan andra verbformer till exempel används för att ge en bakgrund till berättelsen. De används för att berätta vad som hänt innan den egentliga berättelsen tar vid, hurudan miljön är osv.

Grammatiken kan alltså hjälpa oss att förstå om 1 Mos 1:1–2 är en del av den egentliga berättelsen eller om verserna är en introduktion.

I begynnelsen *skapade* Gud himmel och jord. Jorden *var* öde och tom, och mörker *var* över djupet. Och Guds Ande *svävade* över vattnet

Inget av verben i de här två första verserna är i berättarformen. Det är endast perfekt och particip som förekommer. De två första verserna bör därför förstås som en introduktion till berättelsen. De beskriver situationen *innan* skapelsedagarnas händelser tar vid.

Gud har i så fall, en obestämd tid innan den egentliga berättelsen inleds, skapat himmel och jord. Det kan vara en mikrosekund eller tusentals miljarder år tillbaka i tiden. Det säger skapelseberättelsen ingenting om.

Vad har då Gud skapat? Jo, himmel och jord. Himmel och jord kan förstås som en merism. En merism innebär att man tar två motpoler för att uttrycka helhet. Man kan jämföra med engelskans uttryck ”*I’m searching high and low*”. Det ska man inte förstå som att man söker i takregionen och på golvet men ingenting däremellan. Uttrycket innebär givetvis att man sökte överallt. Förstår man ”himmel och jord” som ett uttryck för helhet hade Gud i begynnelsen, som en startpunkt, skapat universum. Det inkluderar i så fall såväl jorden som alla planeter och stjärnor och annat som finns i universum. Men en detalj är inte klar, nämligen jorden. Den beskrivs ännu som ”öde och tom”. Det uttrycket står för någonting som är dysfunktionellt och ofruktbart. Men Gud är där, hans Ande svävar, vibrerar över vattnen. Berättelsen är klar att börja, Gud är redo att agera för att göra jorden beboelig och fylld av liv.

Förstår man att vers 1–2 är en introduktion innebär det att man inte behöver ha någon åsikt om universums och materiens ålder. I begynnelsen skapade Gud universum – punkt. Detta innebär att skapelseberättelsen är i harmoni med vetenskapliga teorier som hävdar att universum inte är evigt utan har början, en startpunkt.

Berättelsen inleds

I vers tre använder författaren berättarformen imperfekt konsekutiv för första gången: ”Och Gud *sa*: Varde ljus”. Nu börjar alltså den egentliga berättelsen. Gud börjar bereda den skapade jorden så att den kan fyllas av liv. Annars hade jorden förblivit som oräkneliga andra planeter – livlös och ofruktbar. När Gud sedan kallar ljuset ”dag” och mörkret ”natt” blir växlingen mellan dag och natt i fokus – tiden föds. Ljuset kan vara från solen eftersom den rapporterats skapad redan i introduktionen.

Hur ska man förstå ”himlavalvet?”

Dag två bereds himlavalvet. Vad innebär detta himlavalv? Är det ett fast valv och har det i så fall fönster varigenom regn strömmar ner? Är det en sådan världsbild som beskrivs i Bibelns första kapitel?

Ordet som översatts ”valv” är *raqia*. När ordet används som verb har det alltid med expansion att göra. Det kan användas när man får koppar eller guld att expandera. Då använder man hammare för att klappa ut metallen. Verbet kan också användas för att beskriva hur man breder eller plattar ut lera med fötterna, då är lera materialet och fötterna verktyget. Ordet säger alltså ingenting om vilket verktyg eller vilket material som används. Det är expansion som är i fokus. Därför är ”utsträckning” en bra översättning av *raqia*.

När *raqia* används i betydelsen ”himlavalv” kombineras det ofta med verbet *natan* som betyder ”spänna ut”. Det finns många exempel i GT där det står att himlen spänts ut som en duk. Däremot finns det inte ett enda exempel på att *raqia* sätts i kombination med något fast och statiskt, än mindre metalliskt.

Hade himlavalvet fönster genom vilka regnet kom ner?

I skapelseberättelsen nämns inga fönster i himlavalvet, men hur är det annars i GT? Förstod Bibelns författare att regnet kom från moln och inte genom fönster i himlavalvet? När jag har gått igenom hela GT fann jag 15 bibelställen i åtta olika böcker som tydligt visar att man förstod att regnet kommer från moln. T.ex. står det så här i Sak 10:1.

Be Herren om regn vid tiden för vårregnet. Det är Herren som skapar molnen, han ger er strömmande regn, han ger gröda på marken åt alla

Det finns endast *ett* sammanhang där det talas om fönster i himlen i samband med regn och det är vid starten och slutet av Noas flod. Vad än författaren menade då var det nog inte att ”nu börjar det regna”. Det var en unik och extraordinär händelse.

Ett intressant exempel som visar att man inte föreställde sig fönster i himlavalvet finns i 2 Kung 7:2 där tanken på att Gud skulle göra fönster på himlen används för att beskriva någonting som är fullkomligt absurt och otänkbart – något som aldrig skulle kunna ske.

Det finns alltså inget stöd i GT för tanken att det som beskrivs dag två är ett fast himlavalv, ännu mindre ett valv med fysiska fönster. Det som skapas är en delare som bereder livsutrymme, en utsträckning som skiljer på vattnet ovan, eller ovanifrån, utsträckningen och vattnet här nere. Skulle vi ge ett modernt ord för vad som beskrivs kan man säga att atmosfären skapas, eller snarare det skyddande hölje som omger jorden. Efter dag två finns ett skyddat utrymme där liv kan bli till.

Dag tre åtskiljs land och hav och jorden börjar grönska av grönska. Därefter kommer den intressanta fjärde dagen.

Skapas himlakropparna dag fyra?

Vad händer dag fyra? Skapas himlakropparna eller proklameras endast deras uppgift? Det har alltid varit självklart för mig att de skapas dag fyra. Som texten vanligen har översatts är det nästan omöjligt att få en annan uppfattning.

Ser man till den hebreiska texten finns dock en annan möjlighet att förstå texten. Man kan texten så att himlakropparnas uppgift och funktion endast proklameras, de skapas inte nödvändigtvis. Den här förståelsen kan öppnas om man inser att himlakropparna redan har rapporterats skapade, som en del av universum, i introduktionen i vers 1–2.

Läser man om dag fyra i min översättning blir det tydligt att det är himlakropparnas funktion och uppgift som är i fokus, inte att de skapas. Jag har markerat med rött allt som handlar om vad deras uppgift och funktion är. Man kan notera att det utgör nästan all text dag fyra. Det är också himlakropparnas uppgift och funktion som repeteras, med sedvanlig variation. Repetition – med kompletterande variation – är författarens sätt att betona och lyfta fram det viktiga i berättelsen.

Och Gud sa:

”Må ljusen på himlens utsträckthet *vara för att göra åtskillnad mellan dag och natt och de ska vara som tecken för sammankomster samt för dagar och år. Och de ska vara som ljus på himlens utsträckthet för att lysa över jorden*”. Ja, så blev det

Och Gud satte de två ljusen – *det stora ljuset till att regera över dagen och det lilla ljuset till att regera över natten liksom stjärnorna*

Ja, Gud gav dessa på himlens utsträckthet *för att ge ljus över jorden och för att regera över dagen och över natten samt för att orsaka åtskillnad mellan ljuset och mellan mörkret*

I och med den här förståelsen försvinner också ”problemet” med att Gud skapar ljuset dag ett medan solen skapas dag fyra. Det finns inte heller någon situation då jorden existerar men inte resten av solsystemet.

En annan detalj som är i harmoni med den här tolkningen gäller när det speciella ordet ”skapa” används. ”Skapa”, på hebreiska *bara*, används när något nytt eller dramatiskt sker. Det användes första gången i vers ett då universum skapades. Sedan används det inte förrän dag fem då djurlivet börjar skapas och sedan trefaldigt om människans skapelse. Skulle himlakropparna verkligen skapas, bringas i existens, dag fyra vore det en ny och dramatisk händelse och det vore naturligt om ”skapa” skulle användas även då. Om himlakropparnas uppgift endast proklamerar är det däremot naturligt om ”skapa” inte används.

Djurlivets skapelse

Djurlivet börjar skapas dag fem och det arbetet fortsätter dag sex med landdjuren. Djuren skapas av alla ”slag”. Man behöver inte tro att Gud var tvungen att skapa alla arter och raser som någonsin funnits. Men han skapade alla *slag* av djur, t.ex hunddjur, kattdjur, björndjur osv. Han behövde inte skapa både isbjörn, brunbjörn och grizzlybjörn, inte heller både rävar, varg och hund. Vad gäller att bilda nya varianter av färg, storlek styrka med mera finns en snillrik mekanism som gör att nya varianter och raser kan bildas – också på kort tid. T.ex har en ny kaninart uppstått på bara 30 år. Processen kallas **mikroevolution**. Så evolution sker – alltså mikroevolution, men makroevolution är något helt annat. Då måste man tro att ett djur som inte haft t.ex. hjärta, ögon eller könlig förökning skulle få ett fungerande blodsystem, hjärta, könlig förökning osv. Detta är något helt annat som, till skillnad från mikroevolution, varken kan förklaras trovärdigt vetenskapligt lika lite som det finns spår av makroevolution bland fossil. Det enda man hittat fossil av är välfungerande djur av olika slag, en del utdöda andra nulevande. Fossilfynden är i fullständig harmoni med skapelseberättelsen. Gud skapade olika slag av fullt fungerande djur.

Den unika människan – Guds avbild

Dag sex och människans skapelse är berättelsens höjdpunkt. Människan – som man och kvinna – skapas till Guds avbild. Att vara Guds avbild kan förstås som att människan är Guds representant eller ambassadör på jorden.

Det som är revolutionerande är att det är alla människor som skapas till Guds avbild. Det är inte bara kungen, inte bara någon Faraosom har den positionen. Det är alla människor: rik som fattig. Vilken position man än har i samhället är människan Guds avbild.

Det är också anmärkningsvärt att det så starkt betonas att det är mannen och kvinnan *tillsammans* som utgör människan: Guds avbild. Inte mannen ensam, inte heller kvinnan ensam, utan man och kvinna tillsammans.

Ja, Gud skapade människan till sin avbild,

till Guds avbild skapade han henne

man och kvinna skapade han dem

Och Gud välsignade dem

I egenskap av Guds avbild, som hans representant, sätts människan att råda och ansvara över resten av skapelsen. Människan är inte endast ett djur bland andra djur. Människan är unik, skapelsen är till för människan och vi sätts att ansvara för den och ta hand om den:

Och Gud sa till dem:

Var fruktsamma, föröka er och uppfyll jorden. Lägg den under er och råd över havets fiskar och himmelens fåglar. Ja, över allt levande som rör sig på jorden

Det som var öde och tomt är nu fyllt av liv

Med människans skapelse är skapelsehandlingarna fullbordade. I slutet av dag sex betraktar Gud det han har skapat och ställt i ordning och se - det var *mycket* gott! Det som var öde och tomt i introduktionen är nu välfungerande och fyllt av liv. Dag sju konstateras endast att allt är klart. Den egentliga berättelsen om hur jorden bereds och fylls av liv omsluts alltså av introduktionen och dag sju.

Är skapelseberättelsen ett plagiat?

Skapelseberättelsen är som helhet förbluffande unik. Jag har analyserat den berättelse som anses mest lik skapelseberättelsen: det babyloniska eposet ”Enuma Elish”. Författaren till den texten skriver själv att det är ett epos om hur den babyloniske guden Marduk blev den högste guden av alla. När jag analyserat eposet blev det fullständigt klart att författaren har rätt,

vilket borde vara föga förvånande. Skapelse är på inget sätt i fokus i Enuma Elish. Att kalla Enuma Elish ett skapelseepos är direkt missvisande om man ser till eposet som helhet. Jag hänvisar till avhandlingen som hittas på www.urhistorien.com där ni kan läsa min analys av eposet. Direktlänk finns här:

<https://torejungerstamdotcom3.files.wordpress.com/2020/01/progradu-med-fc3b6rklaringar-till-hebreiska-ord-ver-2.pdf>

Figuren nedan visar skapelseberättelsen i jämförelse med andra kända s.k. skapelseberättelser.

	Gen	Enuma	Atrahasis	Baal-cykeln	Eridu
Ljuset skapas	x				
Tid, dag/natt	x				
Fästet/rummet/atmosfären	x	x			
Åtskiljande av land och hav	x				
All slags grönska	x				
Himlakropparna	x	x			
Alla slag av vattenlevande djur	x				
Alla slag av flygande varelser	x				
Alla slag av landlevande djur	x				x
Människan	x	x	x		

Skapelseberättelsens budskap

Skapelseberättelsen berättar att universum har en början och att Gud är arkitekten, programmeraren och skaparen av såväl universum som allt slag av liv. I skapelsen finns nedlagt mekanismer som kan bilda nya varianter av de redan skapade slagen, nya *slag* av djur uppstår däremot inte.

Skapelseberättelsen är väldigt kort men inkluderar tillkomsten av allt liv och vad som möjliggör detta liv på ett systematiskt och logiskt sätt. Denna flertusenåriga text är författad så att den harmonierar väl med den verklighet vi känner 2020.

Förutom att berätta vem som ligger bakom allt detta fantastiska liv som finns runt om oss är det viktigaste budskapet i skapelseberättelsen nog att klargöra människans förhållande såväl till Gud, till varandra som till den övriga skapelsen. Det gör berättelsen på ett fullständigt unikt sätt såväl vad gäller budskap som utformning.

Skapelseberättelsen är en unik text värdig att inleda en unik bok.

Tore Jungerstam

www.urhistorien.com

[Min YouTube kanal](#)

tore.jungerstam@gmail.com